

Váhové míry:

Váhové míry k měření hmotnosti:

Cent = 100 liber = 56 kg

Cent český = 6 kamenů = 61,7225 kg;

Cent celní = 50 kg; U nás platný 1764 – 1876;

(Dodnes používaná při vážení chmelu.)

Cent vídeňský = 56,006 kg;

U nás platný v letech 1764 – 1876;

Centýř = 61,68 kg; = 6 kamenů;

Feník = 1/231 hřivny = 1,095974 gramu

Hřivna (marka) kolínská = 0,229 – 235 kg;

Hřivna (marka) moravská = 0,280 (0,249?) kg

Hřivna (marka) pražská = 0,210 – 253 kg;

Hřivna = 231 feniků = 253,17 gramů

Hřivna vídeňská = 280,644 grýnů;

Kámen = 20 liber českých = 1/6 centu = 10,2874 kg

Kventlík vídeňský = 4,375 g = 60 grýnů;

Kvintlík = 0,00437546875 kg; U nás platný v letech 1764 – 1876;

Libra (Pfund) = 0,56 kg = 32 lotů;

Libra = 514,37 gramu.

Libra celní = 0,5 kg; U nás platná v letech 1764 – 1876;

Libra česká = 0,51437 kg;

Libra lékárenská = 0,420045 kg; U nás platná v letech 1764 – 1876;

Libra moravská = 0,56 kg;

Libra slezská = 0,5298 kg;

Libra vídeňská = 0,56006 kg; U nás platná v letech 1764 – 1876;

Lot = 16,05 gramu.

Lot český = 17,5 grýnů

Lot poštovní = 0,016666 kg; U nás platný v letech 1764 – 1876;

Marka (hřivna) = 0,56006 kg; U nás platná v letech 1764 – 1876;

Marka polská = 0,190 - 0,200 kg;

Marka severská = 0,208 - 0,218 kg;

Marka vídeňská = 0,241 – 281 kg;

Šestnáctina (Na Moravě zvaná Denár.) = 0,0010938671875kg; U nás platná v letech 1764 – 1876;

Váha železa = kus železa určité (obchodníkem) velikosti nebo váhy;

A ještě k tomu se zlato a stříbro vážilo jinak.

Váhy pro zlato:

Hřivna = 24 karáty;

Karát vídeňský = 0,000205969kg; = 24 zrn; U nás platný v letech 1764 – 1876;

Váhy pro stříbro:

1 hřivna = 16 lotů;

Marková stříbrná váha = 0,280668kg; U nás platné v letech 1764 – 1876;

Lot vídeňský stříbrný = 0,017501875kg; = 18 zrn; U nás platný v letech 1764 – 1876;

29.08.2008 13:12, [Jak se měřilo, vážilo a čím se platilo, komentáře: 0](#)

Míry plošné:

Míry plošné pro měření obsahu:

Brázda = 1/7 až 1/8 záhonu = asi 50 m²

Zavedeno Přemyslem Otakarem II.

Brázda Staročeská = 0,13 m²

Čárka Řemenová Vídeňská = 0,00416279 m²

U nás platná v letech 1764 – 1876

Čtvrtce = 50 čtverečních sáhů = 179,9 m²

Dědina = 2 země = asi 4 až 18 ha

Dvořiště = Viz sedliště

Hon = 1 jitra = 1 sturých = 5 provazců

Jitro Katastrální = 1/32 lánu = 3 míry = 2 korce = 2 strychy = 1600 čtverečních sáhů = 0,5754 ha

Jitro Pasovské = 1/52 lánu pasovského = 0,3411 ha

Staročeská jednotka.;

Jitro Rabínské = 1/60 lánu rabínského = 0,5911 ha

Staročeská jednotka.

Jitro rakouské = 5754,64 m²

U nás platné v letech 1764 – 1876.

Jitro Staročeské = 1 strych = 5 provazců = 0,3150 ha

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Proto se zaměňoval často korec za strych (jitro), neboť jejich výměra byla téměř stejná.

Jitro uherské = 1200 čtverečních sáhů

Jitro Vitějovické = 1/60 až 1/64 lánu vitějovického = 0,1604 až 0,1709 ha

Staročeská jednotka.

Korec = strych = Ç jitra katastrálního = 1/5 měřice = 800 čtverečních sáhů = 1,5 míry = 0,287732 ha

Korec zemský = 2 – 3 provazce zemské

Korec český = 10 záhonů

Korec staročeský = 28,48 arů = 3 plošné provazce = 3112 čtvereč. loktů

Korec vídeňský 2877,315 m²

U nás platný v letech 1764 – 1876.;

Lán = 32,5 – 100 korců výsevu = 12 prutů = 60 jiter = 300 provazců = přibližně 360,448 m²

Lán český = 32 jiter = 18,414816 ha

Míra zavedená Karlem IV.

Lán Hájkův = 18,8 ha

Staročeská jednotka.

Lán Kněžský = 11 kop záhonů (kopa je 60) = 4950 brázd = 25,61 ha. Staročeská jednotka.

Lán Královský = 12 kop záhonů = 5400 brázd = 27,95 ha

Staročeská jednotka.

Lán Panský = 10 kop záhonů = 4500 brázd = 23,28 ha

Staročeská jednotka.

Lán Pasovský = 52 jiter pasovských = 17,7372 ha

Staročeská jednotka platná do roku 1386.

Lán Rabínský = 60 jiter rabínských = 35,946 ha

Staročeská jednotka platná do roku 1386.

Lán Selský = 8 kop záhonů = 3600 brázd = 18,62 ha

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Lán vídeňský = 17,2 6392 ha.

U nás platný v letech 1764 – 1876.

Měl obvykle mezi 60–64 korci - strychy.

Měření půdy se počítalo na strychy, podle množství vysetého obilí.

Lán Vitějovický 60 nebo 64 jiter vitějovických = 9,624 až 10,9376 ha dle místa. Staročeská jednotka platná do roku

1386.

Lán svobodný znamenalo, že je bez potahů a robot; za to manové, nápravníci nebo dvořáci konali službu ve zbrani a to dle lánů či části lánů, na něž se počítalo byly to: půllán, čtvrtlán, tříčtvrtlán, pěťčtvrtlán, půlčtvrtlán - ⅛ lánů.

Loket čtvereč. = 0,352 m²

Měřice = asi 2000 m²

Měřice vídeňská 2/3 korce = 0,191821 ha

U nás platná v letech 1764 – 1876.

Míra = 535 čtverečých sáhů = ⅔ korce = ⅓ jitra = 1918,213 m²

Palec čtverečný = 1 coul čtverečný (čtvercový) = 6,938 cm²

Palec řemenový vídeňský = 0,0499535 m²

U nás platný v letech 1764 – 1876.

Provazec malý = 2704 čtverečných loktů českých

To je 52 loktů délky a 52 loktů šířky.

Provazec velký = 5184 čtverečných loktů

To je 72 loktů délky a 72 loktů šířky.

Prut = 1/16 lánů = 5 jiter = 4 čtvrti = 64 čtverečných loktů = 22,528 m²

Role = 0,61 ha

U nás platné až do 17. století.

Sáh čtverečný (řemenový) = 3,596652 m²

U nás platný v letech 1764 – 1876.

Sedliště = asi 10,6 ha

Stopa čtverečná = asi 1000 cm²

Stopa čtverečná vídeňská = 0,099906944 m²

U nás platná v letech 1764 – 1876.

Stopa řemenová = 0,599442 m²

U nás platná v letech 1764 – 1876.;

Strych = jitro = Korec = 12 záhonů = 7,5 brázdy

Dva záhony = 15 brázd.

Strych viničný = 16 prutů délky × 8 prutů šířky = 128 čtvereč. prutů.

Strych = 2877,32 m²

Staročeský korec, strych byl roven staročeskému jitru.

Zdánlivý nesouhlas v tom, že korec je počítán za 2 provazce, kdežto jitro za 5 provazců, vyplývá z nejednotnosti používání zemských měř. To proto, že v některém kraji byl používán provazec zemský o délce 52 loktů českých, v jiném kraji byl provazec o délce pouze 42 loket.)

Tečka řemenová vídeňská = 0,000345233 m²

U nás platná v letech 1764 – 1876.

Věrtel = 200 sáhů = 719,33 m²

Staročeská jednotka.

Záhon = 7,5 brázy; asi 0,04 ha

Kopa (60) záhonů = 6 korců

Zavedeno Přemyslem Otakarem II.

Země = ½ dědiny = 2 až 9 ha

Tak už konečně rozumím zápisu, že: „Měšťan Voklejštek má 2 lány 1,5 zahrady a 4 brázdy.“

Kolik měl půdy si prosím propočtete sami!

Také k tomu všemu zmatku byly ještě další miry (platné do poloviny 16. století) a to:

Miry lesní:

Leč = větší díl lesa, co se na jeden hon zabralo = 26 zaječích tenat = 670 čtver. sáhů = 2010 loket;

Provazec = 52 lokte = 17,5 sáhu = 1/38 leče = 7/10 tenata;

Tenato (množné číslo tenata) = menší díl lesa na lapání zvěře s tenaty, jež se roztáhla v tenatnici čili v průseku = 25

sáhů = 75 loket.

Luční míry:

Vůz sena = 1 míra = 8532; korce = 8531; jitra

Rybniční míry:

Achtel = 8539; měřice

Čtvrt = 189; jitra = 800 čtver. sáhů

Joch = 3 měřice = 1600 čtver. sáhů

Mázlí = 1/16 měřice

Měřice = 8531; jitra = 533,5 čtver. sáhu

Mírka místně také mázlí

Ryb kopa = 1 cent ryb = korec = 189; jitra

Je to jasné, že.

29.08.2008 13:11, [Jak se měřilo, vážilo a čím se platilo.](#), komentáře: 0

Míry duté (prostorové):

Míry duté (prostorové) pro měření objemu:

Bečka = asi sud

Míra na sůl.

Česka = Viz čiška

Česka = 189; řepnice = 1,455 litru

Čiška = ,194 litru

Míra zavedená Karlem IV.

Čtvrtce = 5,85 litru = 3 pinty = 2 řepice = 4 čišky

Čtvrtka = 189; půlky = asi 0,12 litrů

Čtvrtně = Viz čtvrť

Flaška = Viz lahvice

Holba = Viz pinta

Holba vídeňská = 0,707 litru

U nás platná v letech 1764 – 1876.

Hrnec = asi 1,23 litru

Krajová míra.

Kbel = Viz kbelík

Kbelec = Viz kbelík

Kbelík = 71,53 litrů

Koflík = 1,45 litru

Míra používaná do 14. století.

Konev = 0,9 až 1,9 litrů

Rozmanitá krajová jednotka.

Konvice = Viz konev

Korbel = 0,7153 litru

Korec pražský čili zemský = 93,62 litru = 4 věrtele = 16 čtvrtcí

Toto byl korec „míry sháněné“ - rovné.

Korec „míry vrchovaté“ = 9/8 sháněného - rovného korce.

Každý kraj, panství a města mívaly své korce různé velikosti.

Kvarta = Viz čtvrtka

Lahvice = 189; soudku = 3 pinty = 5,808 litru

Lahvice česká = 5,7312 litru

Míra zavedená Karlem IV.

Laka = Viz láka

Láka = 70 litrů

Lukno = asi 150 litrů
Rozmanitá krajová jednotka.
Máz český = 1/40 vědra pražského = 2 piny = 1,41512 litru
Máz moravský = 1,07 litru
Máz vídeňský = 1,415 litru; = 2 piny
U nás platné v letech 764 – 1876.
Mejtník = Viz metek
Met = 1713 litrů
Platný u nás do 18. století.
Metek = 2,8 litru
Mut = Viz met
Pinta = ½ mázu českého = 2 žejdíky = 0,707 litru
Pinta česká = 1/32 vědra českého = 4 žejdíky = 1/3 lahvice = 1/8 škopku = 1,9104 litru
Míra zavedená Karlem IV.
Pinta staročeská = 4 žejdlíky = 1,936 litru
Pinta moravská = 0,70756 litru
Prostice = bečka soli = 87 litrů
Jednotka platná do 15. století používaná na sůl.
Půlka = 0,2388 litru
Půlka Česká = ½ žejdlíku = 2 čtvrtky = 0,24 litru
Míra zavedená Karlem IV.
Řepice = 2 čišky = 2,91 litru
Sloup = Viz prostice
Soudek = 2 lahvice = 11,625 litrů
Míra používaná na olej a med.
Soudek český = 11,4624 litrů;
Míra zavedená Karlem IV.
Sud = 4 vědra česká = 244,5312 litrů
Míra zavedená Karlem IV.
Sud piva = 226,4 litru = 4 vědra
Sud vína = 566 litrů = 10 věder
Škopek = 1/8 týnského = 8 pint = 15,2832 litrů
Míra zavedená Karlem IV.
Týnský = 8 škopků = 124 litrů
Týnský sud = 122,2656 litrů
Míra zavedená Karlem IV.
Vědro = 62 litrů = 32 piny
Vědro Bratislavské = 53,335 litrů
Míra používaná na víno.
Vědro české = ¼ sudu = 32 pint = 61,134 litrů
Míra zavedená Karlem IV.
Vědro pražské = 56,6048 litrů
Staročeská jednotka.
Vědro rakouské = 56,605 litru = 40 mázů
Vědro vídeňské = 40 mázů českých = 56,589 litrů
U nás platné v letech 1764 – 1876.
Věrtel = ¼ korce starého českého = 4 čtvrti = 23,34 litru
Vídeňská krychlová stopa = 0,03157867 litrů
U nás platná v letech 1764 – 1876.
Vůz = 16,52 hektolitřů
Používáno na jakékoliv kapaliny, ale hlavně na vodu pro pivovary.

Žejdlík = 0,484 litru

Žejdlík český = 2 půlky = 0, 4776 litru;

Míra zavedená Karlem IV.

Žejdlík moravský = 0,35378 litru

Žejdlík vídeňský = 0,353-8 litrů

U nás platný v letech 1764 – 1876.;

A pro jednoduchost ještě k tomu byly:

Míry pro měření obilí:

Achtl = 11,645 litru

Čtvrť = 6 věrtele = asi 6 litrů

Český korec = strych = 1,522 rakouské měřice = 4 věrtele = 8 achtlů = 16 velkých mírek = 93,62 litru

Kár = Viz Kára

Kára = 300 až 310 litrů

Běžně používané zejména na Chodsku.

Korec = 1,522 měřice = 2,9635 krychlových stop = 93,62 litru

Korec starý český = 4 věrtele = 93,36 litrů

Měřice obilná = 61,487 litrů

Měřice Moravská = 70,61 litrů

Stoh slámy = 60 otepí

Velká mírka = 5,82 litru

Věrtel = 5,8225 litru

Věrtel obilný český = 2,3396 m³

Vůz obilný = 1,652 m³

Míry pro měření dřeva:

Sáh dřeva = (1 sáh × 1 sáh × 24 coule) = 2,2713 m³

Sáh dřeva český = (1 sáh × 1 sáh × 30 coulů) = 2,8429 m³

Sáh vídeňský krychlový = 6,820992 m³

U nás platný v letech 1764 – 1876.

Stoh dříví = 2 sáhy

29.08.2008 13:10, [Jak se měřilo, vážilo a čím se platilo](#), komentáře: 0

Míry délkové:

Míry délkové:

Coul, předtím palec rakouský = 2,464 cm

Coul Vídeňský = 2,633 cm

Čárka = 1/12 palce rakouského = 12 bodů = 2,195 mm

Čteník = 20 vázání = 189; přadena

Čtvrť = 188; lokte pražského = 14,94 cm

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II. a upravená Karlem IV.

Dlaň = 2/5 pídě = 4 prsty; = 7,968 cm

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II

Dlaň koňská = Viz Pěst Koňská

Hon = 1/60 míle české = 5 provazců = 210 loktů = 125,496 m

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Vzdálenost, kterou zdravý člověk dokázal uběhnout, aniž by odpočíval.

Hon = 5 provazců = 153,76 m

Jiný kraj – jiný mrav, jiná míra!

Kročej = 1 189; lokte, ale také někde až 2 lokte

Látro = 2,3904 m

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Látra Hornické = 4 lokty = 2,39 m

Látra Jáchymovské = 1,92 m

Staročeská jednotka používaná v hornictví.

Loket Český = 3 pídě = 59,14 cm až 59,3 cm.

Staročeská jednotka.

Loket Pražský = 1/210 honu = 1/4 látra = 4 čtvrti = 1/22 provazce rybářského = 1/3 sáhu staročeského = 3 pídě = 59,76 cm

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II, převody upraveny Karlem IV.

Loket Slezský = 57,85 cm

Staročeská jednotka.

Loket Vídeňský = 77,7558 cm; = 29,5797 palců.

U nás platný v letech 1764 – 1876.

Míle Česká = 60 honů 12.600 loktů = 7,126 km až 7,4985 km.

= 7,53 km po úpravě Přemyslem Otakarem II.

Míle Staročeská = 7,52976 km

V různých dobách a na různých místech velmi rozdílná.

Míle Poštovní = 4000 sáhů = 7,58666 km

Míle Poštovní Vídeňská = 7,585936 km

U nás platná v letech 1764 – 1876.

Nit = 20 Vázání = 3 české lokte

Noha = Viz Stopa.

Palec = 1 coul = 12 Čárek = 2,633 cm.

Palec Vídeňský = 2,634 cm.

U nás platný v letech 1764 – 1876.

Palec Vídeňský = 188; pěsti = 1/3 stopy = 12 Čárek = 2,634 cm

Palec Rakouský, později coul = 2,464 cm

Pěst = 1/3 stopy = 4 palce rakouské = 10,536 cm

Pěst Koňská = 1 Dlaň Koňská = 4 palce = 9,856 cm

Míra pro měření výšky koní.

Pěst Rakouská = 10,536 cm

Píd' Česká = 1/3 lokte pražského = 2,5 dlaně = 19,92 cm

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Píd' = 8 palců = 10 prstů = 40 zrněk = 19,68 cm

Postav = 22 až 50 loket plátna = 600 loket vídeňských

Provazec Český = 52 lokte = 30,88 m

Míra zavedená Karlem IV.

Provazec Rybářský = 13,1472 m

Provazec Rybářský Český = 22 lokte = 13,15 m

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Provazec Viniční = 38,2464 m

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Provazec Viniční Český = 8 prutů = 38,25 m

Míra upravená Karlem IV.

Provazec Zemský = 25,26 m

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Provazec Zemský Český = 30,88 m

Míra upravená Karlem IV.

Prst = 188; dlaně = 4 zrna ječná = 1,992 cm

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Prut = 8 loktů = 2,92 m

Staročeská jednotka platná do 14. století.
Prut Staročeský = 1/8 provazce viničního = 2 látra = 4,7808 m
Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.
Prut Český = 4,78 m
Míra zavedená Karlem IV.
Prut inženýrský Vídeňský = 3,16081 m
U nás platný v letech 1764 – 1876.
Ruka = Viz Dlaň
Sáh = 3 lokte = 1,778 m
Staročeská jednotka.
Sáh Rakouský = 6 stop i střeviců = 1,896484 m
U nás platný v letech 1764 – 1876.
Sáh Staročeský = 1,7928 m
Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.
Sáh Český = 3 lokte pražské = 1,793 m
Míra zavedená Karlem IV.
Stopa Česká = 4 dlaně = 29,64 cm
Staročeská jednotka.
Stopa Moravská = 29,59 cm
Stará moravská jednotka.
Stopa Rakouská = 1/6 sáhu = 3 pěsti = 13,61 cm
Stopa Slezská = 28,94 cm
Stará slezská jednotka.
Stopa Vídeňská = 12 palců = 31,6081 cm
U nás platná v letech 1764 – 1876.
Střevíc = stopa = 4 dlaně = 29,6 cm až 31,32 cm
Střevíc Vídeňský = 31,6081 cm
Stučka = 6 přaden = 12 čteníků = 240 vázání = 4800 nití = 30 loket, ale někdy až také 72 loket
Šlépěj = Viz Stopa
Vázání = 8 loket
Zrno Ječné = 188; prstu = 0,498 cm
Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Již konečně máme odpověď na to proč se říká: "Dvakrát měř a ..."

Míry délkové:

Coul, předtím palec rakouský = 2,464 cm
Coul Vídeňský = 2,633 cm
Čárka = 1/12 palce rakouského = 12 bodů = 2,195 mm
Čteník = 20 vázání = 189; přadena
Čtvrť = 188; lokte pražského = 14,94 cm
Míra zavedená Přemyslem Otakarem II. a upravená Karlem IV.
Dlaň = 2/5 pídě = 4 prsty; = 7,968 cm
Míra zavedená Přemyslem Otakarem II
Dlaň koňská = Viz Pěst Koňská
Hon = 1/60 míle české = 5 provazců = 210 loktů = 125,496 m
Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.
Vzdálenost, kterou zdravý člověk dokázal uběhnout, aniž by odpočíval.
Hon = 5 provazců = 153,76 m
Jiný kraj – jiný mrav, jiná míra!
Kročeň = 189; lokte, ale také někde až 2 lokte

Látra = 2,3904 m

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Látra Hornické = 189; prutu = 4 lokty = 2,39 m

Látra Jáchymovské = 1,92 m

Staročeská jednotka používaná v hornictví.

Loket Český = 3 pidě = 59,14 cm až 59,3 cm.

Staročeská jednotka.

Loket Pražský = 1/210 honu = 1/4 látra = 4 čtvrti = 1/22 provazce rybářského = 1/3 sáhu staročeského = 3 pidě = 59,76 cm

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II, převody upraveny Karlem IV.

Loket Slezský = 57,85 cm

Staročeská jednotka.

Loket Vídeňský = 77,7558 cm; = 29,5797 palců.

U nás platný v letech 1764 – 1876.

Míle Česká = 60 honů 12.600 loktů = 7,126 km až 7,4985 km.

= 7,53 km po úpravě Přemyslem Otakarem II.

Míle Staročeská = 7,52976 km

V různých dobách a na různých místech velmi rozdílná.

Míle Poštovní = 4000 sáhů = 7,58666 km

Míle Poštovní Vídeňská = 7,585936 km

U nás platná v letech 1764 – 1876.

Nit = 20 Vázání = 3 české lokte

Noha = Viz Stopa.

Palec = 1 coul = 12 čárek = 2,633 cm.

Palec Vídeňský = 2,634 cm.

U nás platný v letech 1764 – 1876.

Palec Vídeňský = 188; pěsti = 1/3 stopy = 12 čárek = 2,634 cm

Palec Rakouský, později coul = 2,464 cm

Pěst = 1/3 stopy = 4 palce rakouské = 10,536 cm

Pěst Koňská = 1 Dlaň Koňská = 4 palce = 9,856 cm

Míra pro měření výšky koní.

Pěst Rakouská = 10,536 cm

Pid' Česká = 1/3 lokte pražského = 2,5 dlaně = 19,92 cm

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Pid' = 8 palců = 10 prstů = 40 zrnek = 19,68 cm

Postav = 22 až 50 loket plátina = 600 loket vídeňských

Provazec Český = 52 lokte = 30,88 m

Míra zavedená Karlem IV.

Provazec Rybářský = 13,1472 m

Provazec Rybářský Český = 22 lokte = 13,15 m

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Provazec Viniční = 38,2464 m

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Provazec Viniční Český = 8 prutů = 38,25 m

Míra upravená Karlem IV.

Provazec Zemský = 25,26 m

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Provazec Zemský Český = 30,88 m

Míra upravená Karlem IV.

Prst = 188; dlaně = 4 zrna ječná = 1,992 cm

Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Prut = 8 loktů = 2,92 m
Staročeská jednotka platná do 14. století.
Prut Staročeský = 1/8 provazce viničního = 2 látra = 4,7808 m
Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.
Prut Český = 4,78 m
Míra zavedená Karlem IV.
Prut inženýrský Vídeňský = 3,16081 m
U nás platný v letech 1764 – 1876.
Ruka = Viz Dlaň
Sáh = 3 lokte = 1,778 m
Staročeská jednotka.
Sáh Rakouský = 6 stop i střeviců = 1,896484 m
U nás platný v letech 1764 – 1876.
Sáh Staročeský = 1,7928 m
Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.
Sáh Český = 3 lokte pražské = 1,793 m
Míra zavedená Karlem IV.
Stopa Česká = 4 dlaně = 29,64 cm
Staročeská jednotka.
Stopa Moravská = 29,59 cm
Stará moravská jednotka.
Stopa Rakouská = 1/6 sáhu = 3 pěsti = 13,61 cm
Stopa Slezská = 28,94 cm
Stará slezská jednotka.
Stopa Vídeňská = 12 palců = 31,6081 cm
U nás platná v letech 1764 – 1876.
Střevíc = stopa = 4 dlaně = 29,6 cm až 31,32 cm
Střevíc Vídeňský = 31,6081 cm
Stučka = 6 přaden = 12 čteníků = 240 vázání = 4800 nití = 30 loket, ale někdy až také 72 loket
Šlépěj = Viz Stopa
Vázání = 8 loket
Zrno Ječné = 188; prstu = 0,498 cm
Míra zavedená Přemyslem Otakarem II.

Již konečně máme odpověď na to proč se říká: "Dvakrát měř a ..."

29.08.2008 13:08, [Jak se měřilo, vážilo a čím se platilo](#), komentáře: 0

Jak se dříve měřilo a vážilo.

Jak se dříve měřilo a vážilo.

Ve starých dobách nebylo jednotných měř a vah. Ještě ve století 13. a dokonce i ve stoletích následujících bývala u nás v Čechách a na Moravě nestejná míra a váha. Toto roztržštění měř a vah nejen u nás, ale i v cizině se vyvinulo vlivem obecní samosprávy, dle místních vrchností a částečně i starodávným zvykem. Proto se nedivme, když někde čteme, že kupec moravský měřil nebo vážil mírou moravskou, vídeňský zase vídeňskou, polský polskou a tak pod. Právě takové zmatky byly i v jiných mírách. Tento starý zmatek v tehdejších mírách vysvitne snad nejlépe například toto porovnání: loket pražský = 0,503 m, loket moravský = 0,594 m, loket slezský = 0,579 m.

Postupem času ustálily se naše české míry a váhy a užívalo se jich až do r. 1764. Toho roku byly zrušeny všechny české míry, váhy a zavedeny byly vídeňské neboli rakouské. Ale o nic lepší to nebylo.

Starých českých se však užívalo i potom, tak jako po zavedení metrických měř a desítkové soustavy v mírách i váhách (Ve všeobecném užívání u nás od 1. ledna 1876.) nezapomnělo se měř a vah rakouských až skoro dodnes.

Desetinná soustava, dnes obecně užívaná při měření, vážení i v měně celé Evropy, mimo Anglii, byla u nás zavedena zákonem teprve r. 1876.

Pro zajímavost uvádím některé místní míry:

Prostice = bečka soli;
Váha železa = kus železa určité (obchodníkem) velikosti nebo váhy;
Postav měl 22 až 50 loket kopa plátna = 600 loket vídeňských.
Střížní zboží (sukno, plátno) se měřilo na lokte nebo v kusech na postavy;
Stučka = 72 loket, ale také 30 loket. Jak u čeho a jak pro koho.
Štučka = 6 přaden = 12 čteníků = 240 vázání = 4800 nití;
Nit = 3 české lokte příze;
Žemlička lnu = otýpečka zvláštním způsobem svázaná;
Česaný obláč = svazek vyčesaného lnu nebo konopí;
Stoh slámy = 60 otepí;
Stoh dříví = 2 sáhy;
Kopa = 60 kusů = 4 mandele po 15 kusech = 5 tuctů;
Tucet = 12 kusů;
Veletucet = 12 tuctů = 144 kusů;

Upozornění: Další čtení je jen pro silné povahy!

(Jednotlivé druhy měř si otevřete v novém okně klepnutím na nadpis, stránku zavřete klepnutím na křížek nahoře vpravo.)

Pokud vás to zajímá přejděte k jednotlivým mírám:

 Délkové míry - metry

 Plošné míry – metry čtvereční

 Objemové míry – litry nebo metry krychlové

 Váhové míry - kg

Pokud jsem na něco zapomněl, omlouvám se, ale snaha byla.

29.08.2008 13:07, [Jak se měřilo, vážilo a čím se platilo.](#), komentáře: 0

Jak a čím se platilo.

Jak a čím se dříve platilo.

Považuji za potřebné zařadit i tuto kapitolu o platidlech, jak byly používány, čím se platilo, jak se platidla dělila a pár zajímavostí kolem platidel postupně až do doby protektorátu.

Ježek Brtnický

Musíme opustit povídání o Brtnici a věnovat se celé říši, neboť peníze (a převody kusů, míry a váhy) platily na celém území.

Nejstarší mincovní jednotkou byla hřivna stříbra = 25,3 dkg.

Groše pražské neboli české byli nejlepší mince. Platily za krále Václava II (1278 – 1305) a raženy byly v Kutné Hoře. Protože z hřivny stříbra se razilo 60 grošů je nám již jasný lidový výraz „kopa grošů“. Groše díky stříbru zachovávaly stále pěknou bílou barvu, lidově se nazývali „zmrzlíci“. (1 groš to bylo 12 drobných stříbrných - parvi zvaných.)

Mince z měkkého stříbra se rychle otíraly a proto se začala používat jako přísada měď. Tím se hodnota groše znehodnocovala. Mnozí lidé, zvláště židé, dobrou minci při okraji pilovali, ořezávali, aby jí ubrali stříbra. A tak nezbylo, než aby při každém obchodu byly mince váženy, zda mají váhu řádnou nebo „nevážnou“.

Obtížné bylo také dlouhé počítání mincí, platilo-li se více kop grošů. Trvalo i půl dne, než bylo spočítáno několik desítek kop grošů českých.

V druhé polovině 14. století byla hřivna čistého stříbra za 72 grošů, r. 1396 už za 80 grošů pražských. Ale přes to všechno byli mince sousedních zemí horší než ty české. (1 groš pražský = 2 groše míšeňské, 1 peníz bílý pražský = 2 denáry míšeňské).

Za vlády Ladislava Pohrobka (1439–57) platil groš míšeňský, zvaný grošík (protože byl menší než groš pražský), již 7 peněz bílých po 2 haléřích.

Od dob Jana Lucemburského (1310) se v Čechách razily také zlaté mince v hodnotě přibližně stejné jako uherské, té době oblíbené jako zlaté uherské. Jeden uherský zlatý se počítal za 34 grošů českých.

Za krále Václava IV. byl už jen za 24 grošů, v roce 1486 byl za 29 grošů a v roce 1490 už byl jeden uherský zlatý za 48 grošů pražských.

Cena grošů stále klesala a počátkem 16. století lze s jistotou říci, že tehdejší 3 groše měly hodnotu 1 groše původního.

Tolary – vznikly koncem 15. století, když si hrabata Šlikové začali razit vlastní mince v Jáchymově. Začalo se jim říkat Jáchymovské tolary. Tyto mince byly větší a silnější než groše. Byly to první české mince s vyraženým letopočtem.

Ale i tak to nebylo nijak jednoznačné.

Ferdinand I. přestal roku 1547 razit groše a zavedl tolary. Ty vydržely pouze do roku 1561, kdy je opět zrušil a byla zavedena říšská stříbrná mince.

Míšeňské groše byly u nás v oblibě a zřejmě proto Rudolf II. (1576 – 1612) dal razit malý groš (maley gross), který se rovnal míšeňskému. Mince byly původně zlaté a tak se nazývaly Zlatý rýnský, byl po 60 krejcarech (Podle křížku na něm vyraženého, z německého Kreuzer.), později byl stříbrný a od roku 1760 měděný, ten se rovnal dřívějším 6 penízům malým – denárům.

V té době se počítalo takto:

Tolar = 1 zlatý a 10 krejcarů = 70 krejcarů = 1 míšeňská kopa.

Kopa českých grošů měla tedy hodnotu 2 zlaté a 20 krejcarů.

V roce 1764 mizí převodem kopy grošů českých a zůstávají pouze zlaté. Při přepočtu čítala se kopa grošů za 1 zlatý a 10 krejcarů.

V té době razily se zlaté mince ve dvou hodnotách. Florenus, zvaný „souferen“. To byl zlatý peníz podle italského města Florencie. Zlatý dukát (z latin. dux = kníže), byl původně mincí italského města Benátek.

R. 1753 začaly se razit konvenční mince. Začíná konvenční měna, podle měnové dohody (konvence) Rakouska s Bavorskem o jednotné váze stříbrných (a také zlatých) mincí. Měna to byla již hodnotnější a stálejší a platila v základě až do r. 1811. Zlaté konvenční mince (psalo se 1 zl. cm) byly v oběhu do r. 1857.

Dne 12. ledna 1786, za Josefa II. (1780–90) dvorským patentem byla zlaté i stříbrné mince zvýšena v hodnotu. Tak se kremnický dukát zhodnotil na 4 zl. 30 kr. cm. a zlatý souferen na hodnotu 3 dukátů čili 13 zl. 20 kr. cm. Razily se také Mariánské tolary v hodnotě 2 zlatých.

Na groše české a míšeňské se počítalo ještě v 18. století. Poslední mince s českým znakem byly raženy za Marie Terezie (1740 – 1780), mincovna byla v Praze do roku 1857. (Peníze z Prahy mají značku „C“, z Vídně „A“ a z Kremnice „B“.)

Jednotkou mincovní byl stříbrný zlatý, který měl 60 krejcarů. 1 zl. cm. se dělil na 3 dvacetníky nebo 6 desetníků, nebo 12 pětníků nebo 20 grošů. Měděné mince byly 30 krejcarů, 15 kr., 6 kr., 3 kr., 1 kr., ½ kr., ¼ kr.

Zlaté cm. měly poloviční cenu tolaru. Razilo se totiž z 1 hřivny mincovního stříbra 10 tolarů nebo 20 zlatých cm. Tato úprava trvala až do poloviny 19. stol. (1857).

První papírové peníze, zvané bankocetle vydala Marie Terezie roku 1762, protože stříbrné mince se otíraly a tak se jejich hodnota zmenšovala.

Počátkem 19. století byly však tak znehodnoceny, že se již počítal 1 zlatý stříbra za 12,4 zlatého v bankocetlích. Proto došlo k velkému státnímu krachu v březnu roku 1811. Vznikla nová měna šajnová z německého Schidemünze – Schein tedy stvrzenka.

Základní hodnota byla 1 zlatý šajn. Počítalo se 250 zl. šajnu za 10 zl. stříbra, čili 1 zl. cm odpovídal 2,5 zl šajnu, nebo jak se říkalo „videňského čísla“.

Videňská měna platila od bankrotu (1811) do roku 1858. K tomuto datu byla u nás v peněžnictví zavedena revoluční změna – desítková soustava. Tím získávají naše země v letech 1858 – 1892 novou mincovní jednotku 1 zlatý (jedna zlatka) má 100 krejcarů.

Název zlatka a krejcar vymizel až s první světovou válkou, protože v té době byly dány do oběhu stříbrné dvoukoruny (Jedna zlatka = 2K.) a bronzové dvouhaléře nahradily krejcarey.

Od roku 1892, tedy od zavedení korunové mince, platily tyto mince:

- dvoukoruna (ještě dlouho se jí říkalo zlatka);
- koruna
- dvacetihaléř (niklák – ještě dlouho se mu říkalo šesták)
- desetihaléř (říkalo se mu pětník)
- dvouhaléř (bronzový – říkalo se mu krejcar)

- haléř (hanlivého názvu finda)

Kromě mincí platily v té době již také papírové bankovky, ty měly vyšší hodnoty: 10 K, 20 K, 50 K, 100 K, 500 K, 1000 K a 5000 K.

Za první světové války (1914 – 1918) přibyly ještě papírové bankovky zvané „úplavice“ o hodnotě 1 K a 5 K. Tato měna platila až do 28. října 1918.

Pak jsme se dočkaly vlastní československé měny.

Dne 25. února 1919 bylo provedeno okolkování rakouských bankovek a 1 koruna čsl. (1 kčsl = 100 zlatých rakouských).

Naše měna se potom stabilizovala a stala se zlatou měnou – tedy hodnota koruny byla podložena zlatem.

Doba protektorátu, poválečná měna a následná měnová reforma – to vše jde již za rámec našeho povídání.